

Fald i forekomsten af paratuberkulose

Nielsen, Søren Saxmose; Toft, Nils

Publication date:
2010

Document version
Også kaldet Forlagets PDF

Citation for published version (APA):
Nielsen, S. S., & Toft, N. (2010, jan. 14). Fald i forekomsten af paratuberkulose.
http://www.landscentret.dk/NR/rdonlyres/613D0AC5-A2F1-4981-9ED9-5360F0545E09/0/DanskKvaegNYT01_10.pdf

Markant fald i tankcelletallet

Tema: Celletal

Mange forhold spiller en rolle for besættningens tankcelletal. Tankcelletallet afspejler yversundheden i besættningen. Især subkliniske infektioner, men også klinisk yverbetændelse, vil i perioden efter behandling give øget celletal i op til 2-8 uger.

Yversundheden afspejler forhold omkring fodring, pasning og malkning, og det har således indflydelse på tankcelletallet. Det er svært at pege på enkeltfaktorer, der spiller en afgørende rolle.

Vi tager det faldende celletal som udtryk for, at køerne, trods krisen, har haft det godt i 2009 med høj pasningskvalitet og god malkning.

Gennem det meste af 2009 har det geometriske tankcelletal ligget omkring 10.000 lavere i forhold til 2008-tallene. Dermed er den negative udvikling med stigende celletal i perioden 2004 til 2008 vendt.

For første gang i fire år falder tankcelletallet. I 2008 var tallet 245.000, og i 2009 var tallet 235.000. Faldet er således et positivt udtryk for bedring i mælkekvaliteten og samtidig et udtryk for, at mælkeproducenten har fået bedre afregning for mælken.

Gennem 2009 har der været et fald fra 788 til 556 alarmer for producenter, der har passeret 400.000.

Arla-leverandører fik allerede i december 2008 opgørelser på tankcelletallet ved hver afhentning. Det har endnu ikke været muligt for os at afdække, om dette styringsredskab har været en afgørende faktor for tankcelletallet gennem 2009. Men de løbende tankcelletal har helt sikkert givet en øget mulighed for at gribe ind, dels ved at tilbageholde mælk, og dels ved en mere generel indsats for bedre mælkekvalitet. Det fremgår også af de svar, vi har fået fra

Landmandspanelet, hvor 73 pct. af de adspurgte Arla-leverandører svarer, at afregningen ved hver afhentning har været med til at sætte fokus på tankcelletallet.

Overraskende fald

Faldet i celletal er på mange måder overraskende, da flere faktorer ellers trækker den anden vej: Strukturudviklingen med større besættninger og flere AMS besættninger ved vi, har givet en stigning i tankcelletallet, og det forventes, at den økonomiske krise har givet en øget belægning i stalden med efterfølgende forhøjet stressniveau.

Tankcelletallet kan sænkes ved ekstra framalkning, men pga. af krisen er det vores indtryk, at producenterne hovedsageligt har haft fokus på en høj mælkeleverance og i mindre grad på framalkning.

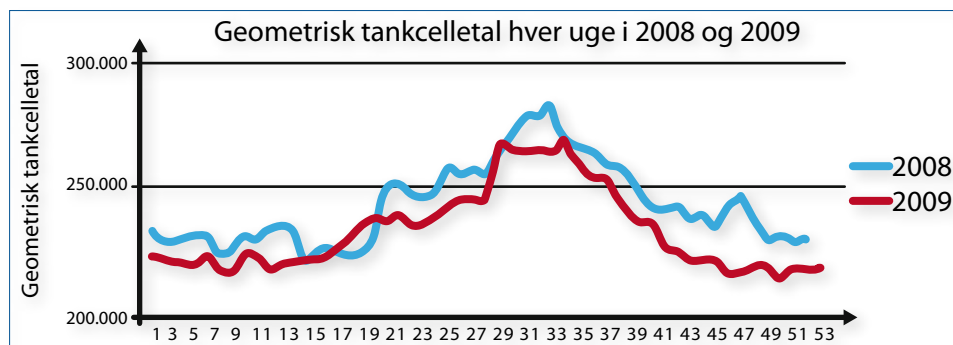
Alle negative faktorer taget i betragtning er det overordentligt positivt, at tankcelletallet for 2009 alligevel er faldet.

Træerne gror ikke ind i himlen

Selvom tankcelletallet for 2009 er faldet til 235.000 i gennemsnit, er det for tidligt at have armene i vejret. Celletal er stadig for højt, og ifølge Dansk Kvægs Strategi 2013, skal celletal reduceres til under 220.000 – vel at mærke samtidig med, at antallet af behandlinger for mastitis sænkes med 10 procentpoint og efterbehandlinger med 20 procentpoint.

Desværre er det ikke alt, der er faldet i 2009. Antallet af besættninger med B-streptokokker er steget. Det er kendt, at denne infektion i mange besættninger giver stigende celletal og faktisk også i enkeltssituationer kan være årsag til forhøjede kimtal. (Læs case side 2).

/Jørgen Katholm

Branchekoden for mælkeleverende besættninger

Det er mælkeproducentens ansvar, at celletal ikke overskrider grænsen på 400.000 celler/ml, beregnet som et geometrisk gennemsnit i en tre-måneders periode.

I følge branchekoden skal mælkeproducenter, der overskrider denne grænse, modtage et advarselbrev samt et besøg af en kvalitetsrådgiver, hvor der ydes rådgivning om, hvordan mælkenes kvalitet

kan genoprettes.

I 2008 blev der udsendt 788 advarselbreve, mens der i 2009 blev udsendt 556 advarselbreve. Det er godt og vel 200 færre i forhold til 2008.

Det betyder, at mejerierne har modtaget en bedre mælkekvalitet og har haft mindre administrativt arbejde med fremsendelse af advarselbreve, opfølgning osv.

/Per Justesen

Camilla Plougmann er igen stolt af den mælk, der ligger i tanken. Også Arla er tilfreds og kvitterer med fuldt tillæg. Foto: Torsten Lind Søndergaard.

Arla ville ikke have mælken

200.000 kr. ekstra i afregning

Dansk kvæg har kigget på tallene fra Trads I/S og opstillet et forsimplet regnskab, der giver et billede af, hvor meget der er at tjene på at forbedre mælkekvaliteten:

Råvareværdi hele året, kr./kg	2,00
Bedre kim- og celletal-indflydelse på mælkepris, kr./kg	0,10
Indvejet mælk hele året i kg	2.000.000
Ekstra indtjening hele året, kr.	200.000

Normalt ligger kvalitetstillægget for kim- og celletal i gennemsnit 0,01 kr./kg lavere i sommerhalvåret end i efterårsperioden.

Trads I/S

Ny stald fra 2009 til 300 køer – 220 Jersey, 60 SDM. 180 ha. 5 robotter.

tema Med et celletal på 600.000-700.000 og et kimtal på 84 var beskeden fra Arla klar: Få styr på mælkekvaliteten, eller vi stopper med at hente mælken.

Det skulle ellers have været så godt. I februar 2009 var den nye løsdriftsstad til 300 køer færdig, og de fem nye Lely malkerobotter var klar til at tage fat. I august blev der indkøbt ekstra køer fra auktionen i Aars. Men så begyndte det at gå galt. Mælkekvaliteten faldt lodret.

"Vi har aldrig før gået rigtigt op i det med celletal, og vi troede ærligt talt, at det ville falde, når vi gik fra at malke to gange om dagen i vores gamle malkestald til tre gange om dagen i vores nye robotter. Men celletallet eksploderede fuldstændigt. Før lå vi på 250.000 til 400.000, og på ingen tid røg vi helt op på 600.000 til 700.000," siger Camilla Plougmann, der driver Trads I/S i Nørager sammen med sin kæreste Flemming Trads og Trads senior.

Kimtallet røg også helt op gennem skyerne,

og da Arla truede med ikke længere at ville hente mælken, var det tid til handling – pronto.

Sanering og udslagtning

Der blev taget mælkeprøver af alle køer, og resultatet var klart og ganske skræmmende – knapt 100 køer havde B-streptokokker. Hurtigt blev køerne delt op i to hold – syge og raske. Blandt de syge blev de godt 35 dårligste slagtet, og resten fik omgående antibiotikabehandling og blev tilknyttet den ene robot. Virkningen var øjeblikkelig, siger Camilla:

"Celler og kim faldt nærmest hurtigere, end de var steget."

I dag er Trads I/S næsten færdige med at sanere for B-streptokokker. Men selvom celletallet er faldet til et stabilt niveau på 150.000 til 200.000, og kimtallet er faldet fra 84.000 til 6.000, så helmer Camilla ikke, før B-streptokokkerne er fuldstændig udryddet:

"Før fik vi fradrag for mælken, nu får vi fuldt tillæg. Det er simpelthen blevet en personlig ting for

mig at holde kim- og celletal så langt nede som muligt. Har man først været oppe på det niveau, vi har været, så vil man ikke tilbage – aldrig."

Camilla kan ikke præcist sige, hvad det har kostet at sanere, heller ikke hvor meget ekstra, de får i kassen for deres førsteklases mælk. Men banken er tilfreds, siger hun.

Tankprøver er et godt redskab

Ifølge Camilla er det blevet meget nemmere at følge med i mælkekvaliteten med Arlas nye afregningssystem og tankprøver for hver afhentning:

"Da vi før fik tallene, kunne de være helt op til en måned gamle, og så er det svært at spore noget tilbage og tage noget i opløbet eller få styr på en enkelt ko under behandling. I dag er tallene dugfriske, og vi bruger dem aktivt som et redskab til hele tiden at være på forkant med mælkekvaliteten," siger Camilla og ser ganske tilfreds ud med det hele. Ganske forståeligt, når man er gået fra trussel om Arla-bojkot til fuldt tillæg på under et halvt år.

/Torsten Lind Søndergaard

Landmandspanel: Arla-afregning sænker celletal

tema Dansk Kvægs landmandspanel mener, at én af hovedårsagerne til, at tankcelletallet er faldet på landsplan i 2009, er Arlas afregning ved hver afhentning.

Tankcelletallet på landsplan er i 2009 faldet 10.000. Men da der ikke findes noget eksakt svar på hvorfor, er spørgsmålet sendt ud til Dansk Kvægs landmandspanel. 100 har svaret på vores spørgsmål, og blandt dem har 50 oplevet et fald i tankcelletallet i 2009.

De besvarelser, der er kommet tilbage fra

Arla-leverandører viser, at 73 pct. mener, at afregningen ved hver afhentning har været med til at sætte fokus på tankcelletallet i besætningen. Blandt dem har 56 pct. svaret, at de har gjort en ekstra indsats i 2009 for at sænke tankcelletallet som følge af Arlas nye afregningsmetode.

Andre årsager til faldende celletal

Andre deltagere gætter på andre faktorer, der kan have haft positiv indvirkning på celletallet, bl.a.:

- øget fokus på framalkning af køer
- øget fokus på udsætning

- øget fokus på goldbehandling, strøelse, fodring, brug af kvalitetsrådgiver, pattedyr og handsker
- 52 pct. mener, at vejrforhold og grovfoderkvalitet har haft indflydelse
- 14 producenter mener, at grovfoderets kvalitet har haft indflydelse
- Kun 32 pct. havde på spørgetidspunktet modtaget deres udskrift af tankmælken PCR-analyse. Af dem ville 44 pct. fremover sætte mere fokus på yversundheden. PCR-analyserne forventes afsluttet for alle besætninger i løbet af januar.

/Jørgen Katholm

Nye kælvningsfaciliteter på Kvægbrugets Forsøgscenter skal bruges til at undersøge effekten af skånsom opstaldning.

På Kvægbrugets Forsøgscenter (KFC) har man netop lagt sidste hånd på en udvidelse af besættningen fra 150 til 210 køer. Samtidigt har man bygget helt nye kælvningsfaciliteter.

”Det er vigtigt, at vi har faciliteter, der modsvare de mest moderne systemer ude i praksis. Kun på den måde er vi stand til hele tiden at være et skridt foran med forskningen,” forklarer leder af KFC, Christian Børsting. Anlægget er derfor bygget, så det er optimalt i forhold til den eksisterende viden og erfaring, så det dermed lever op til de krav, der ligger i lovforslaget om hold af malkekvæg. Og allervigtigst, så giver det mulighed for at undersøge effekten af forskellig indretning og management.

De nye kælvningsfaciliteter blev taget i brug kort før jul og skal om ganske kort tid lægge ryg

til et projekt om effekten af skånsom opstaldning omkring kælvning. I projektet vil forskerne se på, hvordan det reelt påvirker produktion og sundhed, når dyrene får et så skånsomt forløb som muligt før, under og efter kælvning. Det drejer sig i det første år om skåneopstaldningens indflydelse på ydelse og sundhed efter kælvning. Rent adfærdsmæssigt ser man bl.a. på koens tidsbudget. For at få et reelt billede deler man dyrene i to hold: Halvdelen går i de nye skånefaciliteter de første par uger efter kælvning, og den anden halvdel kommer direkte ud blandt de andre malkende køer efter kælvning. På den måde kan man sammenligne effekten og få et klart billede af forskellene.

Før, under og efter kælvning

Under etablering af de nye kælvningsfaciliteter er der lagt stor vægt på komfort og hygiejne. En måned op til kælvning kommer køerne til at gå i en dybstrøelsesafdeling. Dybstrøelse er et godt underlag for en tung kvie eller ko at lægge og rejse

Fodermester Bjarne Sørensen og leder af KFC Christian Børsting foran en af de nye kælvningsbokse. Foto: Kirsten Marstal.

sig i. Til selve kælvningen er der etableret fire bokse. I hver boks er der særlige kælvningsmadrasser af gummi. De er lette at rengøre og er samtidigt så eftergivelige, at den kælvende ko står godt fast og kan rejse og lægge sig sikkert. I forlængelse heraf er der to bokse til dybstrøelse til køer, der er medtagne efter kælvning.

Resultater klar om et år

Til nykælverne er der etableret et skåneområde omkring hver robot for at fordele køerne, så de ikke kun belaster én robot. Med den opbygning opnår man små hold tæt ved robotten, som er lette at observere. Her er der én foderplads pr. ko, en sengeplads med særlig blød madras til hver samt gummi på spalterne.

Om cirka et år forventer Christian Børsting at have konkrete tal på, hvilken indflydelse 'skånsom kælvning' har på sundhed og produktion. Han understreger, at interesserede kvægbrugere altid er velkomne til at besøge KFC og se de gode løsninger.

/Kirsten Marstal

Lavere slagteafgift i 2010

Besparelser inden for oksekødsområdet har ført til, at produktionsafgiften fra uge 1/2010 er reduceret med 7 kr./stk. til nu 30 kr./stk. Afgiften opkræves ved slagtning af kvæg (undtagen kasserede dyr) samt ved levende eksport. Slagteafgiften, som opkræves og betales af slagterier, som er medlem af KØDDBRANCHENS FÆLLESRÅD, er ligeledes fra uge 1/2010 nedsat med 4 kr./stk. og andrager herefter 9 kr./stk. Denne vil omfatte ca. 93 pct. af alt slagtet kvæg.

Som omtalt i det seneste nummer af Dansk Kvæg Nyt i 2009 var der udsigt til, at mange producenter ville miste betydelige beløb i handyrpræmie som følge af, at disse dyr var for sent afmeldt efter de veterinære regler. Heldigvis gik det ikke så galt. FødevarerErhverv meddelte efter en fornyet gennemgang af reglerne, at der kunne udbetales til alle præmieberettigede dyr, som opfyldte mærknings- og registreringsreglerne ved holdeperiodens begyndelse.

Imidlertid er der fortsat ved fysisk kontrol risiko for betydelige sanktioner, ikke kun for handyrproducenter, men for alle producenter med kvæg, hvis kvæg til slagtning er afgangsført for sent af producenten. Der ligger ikke noget veterinært heri, da dyrene allerede er afmeldt af slagterierne. Det burde derfor være muligt at få en ordning, hvor slagteriets afmelding også kan anvendes som producentens afmelding. En sådan vil i løbet af 2010 blive indført i Sverige som led i forenklingsprocessen, ifølge det svenske Jordbrugsverket.

/K.B. Lind Pedersen

Priser for kvalitetsrådgivning

Fakturering for kvalitetsrådgivning udført af Dansk Kvægs kvalitetsrådgivere pr. 1. januar 2010

Timeprisen fastholdes på 600,00 kr. i 2010.

Timetakster for 2010:

Startgebyr*	kr. 600 pr. besøg
Fast pris pr. besøg	
Timepris**	kr. 600
Faktureres pr. påbegyndt halve time	
Timepris ***	kr. 600
Faktureres pr. påbegyndt halve time	

* Startgebyr/tid i bil:

Der faktureres et startgebyr på hvert besøg til

dækning af kvalitetsrådgiverens rejsetid.

** Timepris:

Timebetalingen dækker tiden på gården, der er forbundet med et besøg.

*** Timepris:

Timebetalingen dækker tiden til forberedelse og rapportskrivning, der er forbundet med et besøg.

Telefonhenvendelser/rådgivning bliver ikke faktureret særskilt. Rejseomkostninger bliver ikke faktureret særskilt.

Timeprisen for de mælkeproducenter, der leverer mælk til mejerier, som ikke er med i Dansk Kvægs beredskab, er kr. 1.000. /Per Justesen

Sandet dur ikke

om vinteren

Kvægbruger Torsten Wethe skiftede i sommer sin dybstrøelse i ungdyrstalden ud med sand. Men så kom efteråret, og sandet måtte give op.

Der var alt for mange fluer i ungdyrstalden, og kalvene var stærkt generede. Torsten Wethe skiftede derfor dybstrøelsen ud med sand. Til stor glæde for dyrene og ham selv. Antallet af fluer faldt markant, og kalvene

stortrivedes på deres nye underlag. Men da sommeren gik på hæld, og det fugtige efterår satte ind i oktober, kunne sandet ikke længere 'bære' de knap 100 dyr:

"Sandet begyndte simpelthen at blive smattet. Det kunne ikke længere suge fugten og urinen, og så var der kun ét at gøre – ud med sandet og ind med halmen," siger Torsten Wethe, der driver slægtsgården Hvanstrup ved Hornum i Himmerland.

Til maj, når sæsonkælvningerne begynder, bliver der igen skiftedag i stalden, siger Torsten Wethe:

"Sandet var et forsøg, og nu har jeg gjort mig nogle erfaringer. Derfor

kommer sandet ind igen til foråret og ud igen til efteråret."

Dansk Kvæg har snakket med flere kvægbrugere, der har eksperimenteret med sandet på samme måde, og deres erfaringer er stort set de samme som Torsten Wethes: Sand som dybstrøelse om vinteren dur ikke.

Har du gjort dig dine egne erfaringer med sand som dybstrøelse, så hører vi gerne fra dig.

Du er derfor mere end velkommen til at ringe til konsulent Inger Dalgaard, Dansk kvæg på 8740 5553 eller sende hende en mail på: ind@landscentret.dk

/Torsten Lind Søndergaard

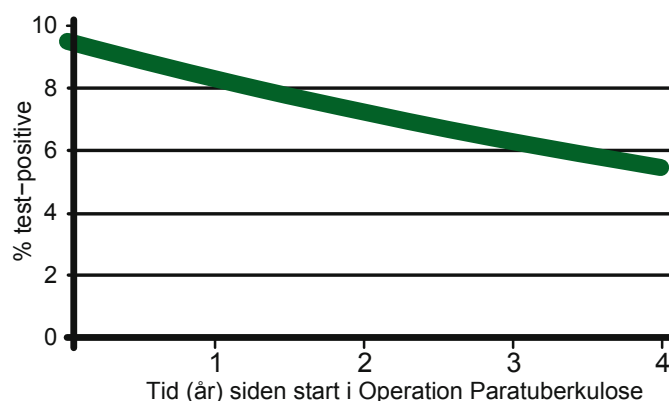
Fald i forekomsten af paratuberkulose

Effekten af Operation Paratuberkulose begynder at kunne ses. Andelen af testpositive dyr i de besætninger, der er med i programmet, viser et flot fald – med pæn fortjeneste til kvægbrugerne i form af højere mælkeydelse.

Siden foråret 2006 har Dansk Kvæg tilbudt alle mælkeproducenter et saneringsprogram, som gør det muligt at udrydde paratuberkulose i besætningen. Udryddelse af paratuberkulose kræver imidlertid en langvarig, aktiv indsats, men nu begynder effekten at

vises sig: Andelen af test-positive dyr er i løbet af saneringsindsatsens fire år faldet fra cirka 10 pct. til cirka 5,5 pct. Og det, mener vi, er et rigtig godt resultat, der viser, at der ydes en rigtig stor saneringsindsats i mange besætninger. En forsigtig beregning viser en fortjeneste på 100 kr. pr. ko i besætningen, efter at test-omkostningerne er betalt. Desuden kan den øgede fokus på nogle forhold i kælvningsområdet betyde yderligere gevinster.

40 pct. af danske køer er med Saneringsindsatsen, med navnet 'Operation Paratuberkulose', fik i løbet

af første halvår cirka 620 deltagende besætninger. Ved udgangen af 2009 deltog over 1.200 besætninger. Det svarer til 28 pct. af alle mælkeproducerende kvægbesætninger i Danmark. Da det hovedsagligt er de største besætninger, som er med i programmet, dækker disse besætninger flere end 40 pct. af de danske malkekøer, som således jævnligt testes for antistoffer mod paratuberkulose.

når der skal indkøbes dyr. Med en certificering får man pludselig et godt mål, så man ved, om den besætning man køber fra, er på mindst det samme niveau som ens egen besætning. Derved får man også muligheden for at fravælge besætninger, der ikke lever op til den standard, som man måtte ønske.

Det er fortsat muligt at tilmelde sig Operation Paratuberkulose, hvis man ønsker at sanere sin besætning for sygdommen. Tilmelding sker via RYK. Tilmeldingsblanket findes på www.paratuberkulose.dk, hvor du også kan læse mere om paratuberkulose og sanering.

/Søren Saxmose Nielsen & Nils Toft, Det Biomedicinske Fakultet, KU

Dansk Kvægs Kongres 2010

Dansk Kvægs Kongres finder i år sted **den 1. og 2. marts** i Herning Kongrescenter. Programmet er ved at være på plads. Du kan allerede nu gå ind på www.lr.dk/kvaegkongres og se en programoversigt.

I år er emnerne samlet i selvstændige blokke på kun 45 minutter. Det gør det lettere at 'shoppe

rundt' og sammensætte dit eget program.

Netsiden er stadig under opbygning, men vi vil løbende lægge forskellig information om kongressen.

Vi sender som sædvanligt trykte programmer ud, mens bilaget – dvs. tekster fra de enkelte indlæg – i år kun findes på nettet.